

Вікторія Кокоша.
(Біла Церква, Україна)

ЕКОНОМІКА
(Економіка промисловості)

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ КОВБАСНИХ ВИРОБІВ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

М'ясопереробна галузь відіграє велику роль у вирішенні продовольчої безпеки України, це галузь харчової промисловості, підприємства якої здійснюють заготівлю та забій худоби, птиці, кролів та виготовляють м'ясо, ковбасні вироби, м'ясні консерви, напівфабрикати. За вартістю виробленої продукції ця галузь посідає перше місце в харчовій промисловості.

В державі, на сьогодні, існує низка проблем, яка стосується нарощування ефективності та подальшого розвитку м'ясопереробної галузі. З кожним роком виробництво м'яса великої рогатої худоби та птиці в Україні скорочується та протягом 20 років є збитковим. Особливо ця ситуація поглибилась з початком повномасштабної війни.

Більша частина загального обсягу виробництва м'ясопродуктів реалізується у вигляді ковбасних виробів. На вартість м'ясної сировини припадає значна частка під час виробництва ковбасних виробів. Ефективність ковбасного виробництва залежить як від технології виробів і технічного оснащення виробництва, так і від його організації та раціонального використання сировини.

Ринок ковбасних виробів в Україні має стійку споживчу аудиторію, оскільки ковбаса є традиційною стравою національної кухні та ковбасні вироби входять до переліку продуктів мінімального споживчого кошика, затвердженого урядом. Моніторинг ринку ковбасних виробів в Україні свідчить про наявність значного потенціалу для створення, розвитку та модернізації власного виробництва у цій галузі [1].

Військові дії вплинули на всі галузі харчової промисловості, в тому числі і на ринок ковбасних виробів України, який переживає нелегкі часи,

насамперед це стосується східних та північних її регіонів. Особливо Харківського, який мав найбільшу концентрацію м'ясокомбінатів серед областей України. Та й загалом на східну частину держави припадало близько 70-80% усіх вироблених тут ковбас. [4].

З початку 2022 року споживачі спостерігають чітку тенденцію до підвищення ціни на м'ясо - 22-25% залежно від гатунку, а це, до 40% від собівартості ковбасної продукції. Оскільки сировиною для виробництва традиційної продукції ринку ковбасних виробів в Україні є м'ясо сільськогосподарських тварин, то від кількості та якості цієї сировини залежить собівартість та конкурентоспроможність вітчизняної ковбаси. За розрахунками Агроцентру Київської школи економіки наведені у звіті, підготовленому нею спільно з Міністерством розвитку громад і територій, Міністерством інфраструктури, Міністерством охорони здоров'я, за координації Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та у співпраці з іншими профільними міністерствами і Нацбанком у рамках Національної ради з відновлення України від наслідків війни, на 1 вересня 2022 року прямі збитки через загибель тварин внаслідок військової агресії РФ сягнули \$0,3 млрд. Ідеться про 12,5 млн голів тварин, включаючи птахівництво, із наявних 203,3 млн голів.

За попередніми підрахунками Мінагро, станом на 1 жовтня 2022 року, поголів'я корів в Україні становило 1391,1 тис, що на 15,4% менше, ніж в жовтні 2021 року. В областях, де не проходять бойові дії, утримують 80,3% всього поголів'я, або 1117,6 тис. 19,7% або 211,2 тис. національного стада утримуються в «гарячих» регіонах.

Утримання корів на промислових підприємствах за 2022 рік скоротилося на 9,7% — до 380,9 тис. Господарства населення скоротили утримання на 17,4% — 1010,2 тис. [5].

В зв'язку з вищевказаною статистикою, в Україну за десять місяців 2022 року було імпортовано свинини майже у 6 разів більше ніж за аналогічний період минулого року. Об'єм поставки м'яса, за вересень місяць

2022 року склав 9 тис. тон, що на 46% більше ніж в вересні 2021 року. Крім цього, внутрішня промислова пропозиція скоротилась у зв'язку з тим, що виробники східного та південного регіонів були вимушені тимчасово залишити ринок свинини. Як наслідок, закупівельні ціни підвищилися, тому що виник стабільний попит. [2]

Факторами другого порядку, які впливають на собівартість - є ціни кормів, епізоотії, вартість ветеринарного обслуговування та інші, що впливають на тваринницьку галузь. Експерти зазначили, що стрімке зменшення поголів'я, яке вже почалося наприкінці травня 2022 року, може тривати до 3-5 місяців, після чого, під кінець 2022 року українці побачать досить високі ціни на м'ясо. [3]

До підвищення ціни, призвело здорожчання газу - в сім разів в порівнянні з цінами попереднього року, подвоєння вартості електроенергії, що призводить до збільшення їх частки в собівартості м'ясних виробів. Інфляційні процеси в країні, які склали на вересень 2022 року понад 20% теж відобразилось на збільшенні собівартості ковбасних виробів.

Гостро стоять проблеми у м'ясопереробних товаровиробників-експортерів які вимушені продавати свою продукцію за цінами значно нижчими за світові через блокування чорноморських портів та втрачені можливості транзиту через ворожі країни. Але, позитивним є те, що вибудовуються нові логістичні шляхи для постачання продукції на світові ринки через країни ЄС, які на рік звільнили українські товари від усіх квот та мит, що дозволило ряду вітчизняних компаній значно збільшити експорт м'ясопродуктів в Європу. Тож, за матеріалами аналітичного департаменту Ради з питань експорту продовольства поставки на зовнішні ринки за 6 місяців поточного року зросли у сегменті курятини та ковбасних виробів.

Але, не дивлячись на нестачу сировини, вартість енергоносіїв, логістичні бар'єри - 75,8% закритих підприємств ковбасної продукції станом на вересень 2022 року, працюють на повну потужність, 9,9 % підприємств,

які знаходились в окупованій території вже почали відновлювати свою роботу. [1].

Отже, для подальшого розвитку ринку ковбасних виробів та м'ясних делікатесів потрібно звернути увагу на:

- технології виробництва, що використовуються на м'ясопереробних підприємствах, адже від технологій, що застосовуються, та обладнання залежать кількісні та якісні показники продукції ринку ковбасних виробів в Україні, а також рамки рентабельності бізнесу;
- напрямок та динаміка зміни купівельної спроможності населення, бо зниження доходів споживачів може викликати зростання попиту на продукцію ринку ковбасних виробів в Україні бюджетного цінового діапазону, тому що туди перетечуть покупці, які раніше воліли купувати дорожче натуральне м'ясо;
- податкове навантаження на підприємства галузі;
- споживчі тренди, нетрадиційні моделі харчування, такі як вегетаріанство, веганство, завдяки їм з'явився і зростає попит на ковбасу, виготовлену лише з рослинної сировини, головним чином сої та пшениці [1];
- державну підтримку тваринницької галузі щодо державних бюджетних дотацій, компенсацій, пільг, інвестицій, інновацій для сільськогосподарських підприємств;
- створення сучасних спеціалізованих ферм, тваринницьких комплексів з відгодівлі великої рогатої худоби, свиней, які дають змогу знизити рівень забруднення, скоротити обсяги відходів виробництва й істотно знизити екологічне навантаження в районах розміщення;
- формування системи виробництва кормів, спрямованої на повне забезпечення повноцінними кормами власного виробництва усього поголів'я м'ясного напрямку з урахуванням зарубіжного досвіду;

- забезпечення високої якості виробництва і продукції відповідно до європейських стандартів;
- удосконалення цінової політики, тощо. [7]

Література:

1. База «Аналіз ринків» [Електронний ресурс]-Режим доступу URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-kolbasnyh-izdelij-v-ukraine-2022-god> (дата звернення 19.10.2022 р.)
2. УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України. [Електронний ресурс]-Режим доступу URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3528949-ukraina-u-cervni-zbilsila-import-svinini-majze-u-cotirirazi.html> (дата звернення 09.10.2022 р.)
3. Куркуль – онлайн асистент фермера. [Електронний ресурс]-Режим доступу URL: <https://kurkul.com/news/30504-bez-ukrayinskih-kormiv-tvarinniki-svutrimko-zmenshuvatimut-pogolivya> (дата звернення 09.10.2022 р.)
4. Електронний журнал Харчові технології [Електронний ресурс]-Режим доступу URL: <https://harch.tech/2022/07/25/belkozin-ukraine-vildovliuemo-vyrobnuctvo-vidkryvaemo-novi-rynky/> (дата звернення 29.10.2022 р.)
5. Електронний журнал Agrotimes [Електронний ресурс]-Режим доступу URL: <https://agrotimes.ua/tvarinnitstvo/pryami-zbytky-tvarynnycztva-vid-vijny-oczinyuyut-u-04-mlrd%ef%bf%bc/> (дата звернення 27.10.2022 р.)
6. Державна служба статистики. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 29.10.2022 р.)
7. Сучасний стан та перспективи розвитку м'ясної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/30298-Suchasnijj_stan_ta_perspektivi/1.html3. (дата звернення 29.07.2022 р.)